

בית המשפט לנוער בבית המשפט השלום בפתח תקווה

תת"ע 16-08-15043 מדינת ישראל נ' פלוני

28 נובמבר 2017

לפני כבוד השופטת שרון פ. הלוי

מדינת ישראל - שלוחת כפר סבא ע"י עו"ד רויטל גרמה

המאשימה

נגד

פלוני - ע"י ב"כ עו"ד רפאת נאשף

הנאשם

גזר דין - עותק מאושר לפרסום

פלוני יליד 1999, קטין במועד הרלוונטי לכתב האישום, הודה בכתב האישום ונקבע כי ביצע עבירות של נהיגה ללא רישיון נהיגה בניגוד לסעיף 10 (א) לפקודת התעבורה (נוסח חדש) תשכ"א – 1961, ועבירה של נהיגה ללא פוליסת ביטוח תקפה, עבירה בניגוד לסעיף 2 (ב) לפקודת ביטוח (רכב מנועי) [נוסח חדש] תש"ל - 1970.

מכתב האישום עולה כי ביום 1.7.2016 בשעה 13:55, נהג הנאשם בטרקטורון בלא שהיו לו רישיון נהיגה ותעודת ביטוח כאמור לעיל.

טיעוני הצדדים לעונש

ב"כ התביעה עמדה על חומרת העבירות וציינה כי מדובר בעבירות נפוצות בקרב בני נוער, לרבות בני נוער נורמטיביים. התובעת הפנתה לתסקיר, ממנו עולה כי הנער אמר לשרות המבחן שהוא התלהב מהרעיון של הנהיגה ברכב ועל כן לא עמד בפיתוי. לדבריה, מדובר בתופעה נפוצה, קטינים אינם מיטיבים להבין את הסיכון הטמון בנהיגה זו, ועל כן הם נוהגים ברכב למרות שלא למדו לעשות כן.

התובעת ביקשה להרשיע את הנער. היא הפנתה לפסיקה מנחה מעני"פ 16-11-19456 של ביהמ"ש המחוזי בנצרת, בו הוחלט בדעת הרוב, שיש להעדיף את ההרשעה בעבירות מסוג זה. היא ציינה כי הרשעה תעבורתית לא תפגע בעתידו של הנאשם, ולא תגרום לו נזק משמעותי. ב"כ התביעה סבורה כי יש להעדיף את האינטרס הציבורי ואת שיקולי ההרתעה, וזאת בשים לב לתאונות הדרכים הרבות ולצורך להבהיר לבני נוער, כי נהיגה בכלי רכב הינה דבר מסוכן אשר עלולה

להוביל לגדיעת חיי אדם. היא ביקשה להרשיע את הנער ולהטיל עליו התחייבות כספית, של"צ, פסילת רישיון נהיגה בפועל ופסילה על תנאי.

- ב"כ הנאשם ביקש לאמץ את המלצות שרות המבחן ולא להרשיע את פלוני. הוא טען כי אין טעם מיוחד בגינו יש לסטות מהמלצות שרות המבחן שלא להרשיע את הנער. הסנגור ער לפסיקת ביהמ"ש המחוזי בנצרת אליה הפנתה התובעת, אך הוא טען כי לפי דעת המיעוט בפסק דין זה, אין לקבוע כלל בדבר הרשעת קטינים שביצעו עבירות אלו, אלא לבדוק כל מקרה ומקרה לנסיבותיו. דעה זו קיבלה חיזוק בפסק דין שניתן לאחרונה בביהמ"ש המחוזי בחיפה, על ידי כבוד השופט יחיאל ליפשיץ (עפ"ת 6126-09-17).

הסנגור סבור שפלוני הורתע דיו, ואין צורך בהרשעה כדי להרתיעו. הוא הפנה לכך שהנער השתתף בקבוצה טיפולית, הגיע לשיחות פרטניות בשרות המבחן וכן הגיע למספר דיונים בבית המשפט, כל אלו הובילו אותו לתובנה ולהרתעה הרצויה.

הסנגור טען גם, כי לא הוצגה בפני בית המשפט הוכחה שהרשעת קטינים בעבירות תעבורה משיגה הרתעה יעילה.

ביחס לנסיבות האירוע אמר הסנגור כי פלוני נהג נהיגה קצרה, לא גרם נזק במעשיו, ובנוסף נלקח על ידי שוטרים בניידת לתחנה, מה שפגע בו וגרם להשפלתו. לטעמו, כל אלה מצדיקים סיום ההליך ללא הרשעה. בסוף טיעוניו הפנה הסנגור למספר פסקי דין אשר ניתנו לאחרונה בביהמ"ש העליון (ע"פ 8717/16 וכן ע"פ 9813/16) בהם הוחלט שלא להרשיע קטינים, למרות שביצעו עבירות חמורות ביותר.

- עת ניתנה ההזדמנות לפלוני לומר את דברו האחרון לבית המשפט, אמר כי הוא מצטער, כי למד רבות מהאירוע, וכי לא יחזור על מעשיו בעתיד, בין היתר כדי לא לסכן חיי אדם.

תסקיר שירות המבחן

- מתסקיר שרות המבחן עולה כי מדובר בבן למשפחה המונה זוג הורים וחמישה ילדים. המשפחה מתנהלת בצורה נורמטיבית. האב מפרנס את המשפחה והאם משמשת כעקרת בית. הנער סיים את התיכון בשנה הקודמת, מחנכו מסר כי היה תלמיד ממושמע ואדיב. הוא ניגש למבחני הבגרות, וקיבל תעודה טכנולוגית במגמה המקצועית של מכונאות רכב. כיום הוא עובד בתחום הרכב ומעסיקו מסר כי הוא עובד רציני, ממושמע ומגלה אחריות.

- ביחס למעשי העבירה – לקח הנער אחריות, והודה שנהג בטרקטורון שקנה לו אביו שבועיים קודם לכן. הוא הסביר כי ראה צעירים בני גילו שנוהגים בכלי רכב ורצה לחקות אותם. הוא תיאר עצמו כמי שמתלהב מעולם הרכב ומטרקטורונים בפרט.

- במסגרת קבוצת נהיגה במבחן, השתתף פלוני בצורה פעילה במפגשים ותרם לקבוצה, הוא הבין את המניעים שהובילו אותו לבצע את העבירה, וכן הבין את המחיר האישי ששילם בעקבות ההעמדה לדין. שרות המבחן התרשם כי הוא למד לקח ומעוניין לתקן את טעותו. האב הבין אף

הוא כי טעה בכך שקנה לפלוני את הטרקטורון, בטרם למד לנהוג בו. בנסיבות אלו, סבר קצין המבחן כי יש סיכון נמוך למעורבות נוספת בעבירות על החוק מצדו של הנער, ועל כן הומלץ שלא להרשיעו אלא לנקוט כלפיו דרכי טיפול בדמות של"צ, התחייבות כספית ושלילת רישיון על תנאי.

דיון והכרעה

• פלוני נהג על טרקטורון, שאביו קנה לו, למרות שלא החל בשיעורי נהיגה ולא קיבל רישיון לנהוג ברכב. האירוע התרחש בחודש יולי 2016 בהיותו כבן שבע עשרה.

לצערי, רבו מאד המקרים בהם נערים נורמטיביים מסוגו באים בפניי לאחר שנתפסו נוהגים בכלי רכב ללא רישיון נהיגה. בפסקי דין רבים ציינתי, כי נראה שבני הנוער אינם מיטיבים להבין את הסיכון הרב הטמון בעבירות אלו, הם אינם חושבים על תוצאות מעשיהם ומתפתים לנהוג ברכב למרות שלא קיבלו רישיון לכך. אחזור ואזכיר גם באזניו של הנער כי הנוהגים ברכב ללא רישיון נהיגה מסכנים את כל הנוהגים בכביש, את עוברי הדרך, וכן את עצמם.

תאונות הדרכים הרבות בכבישי ארצנו פוגעות בכל שכבות האוכלוסייה, הן הורסות משפחות וזורעות כאב וצער רב. כל הנוהגים ללא רישיון נהיגה מהווים פוטנציאל לגרימת תאונות דרכים ולפגיעה באוכלוסייה, חלקם של בתי המשפט בשירות תופעה זו הוא בהטלת ענישה מוחשית וברורה.

• ב"כ הצדדים חלוקים בשאלת ההרשעה וכל אחד מהם נתלה באילנות גבוהים: התובעת ביקשה להרשיע את הנער ותמכה טיעוניה בפסק דין שניתן לאחרונה בבית המשפט המחוזי נצרת (ענ"פ 19456-11-17 מדינת ישראל נ' פלוני והערעורים שצורפו לפסק דין זה (להלן: "החלטת מחוזי נצרת"). הסניגור ביקש לאמץ את המלצת שרות המבחן ולא להרשיע את פלוני. הוא ביסס את מרכז הכובד של טענותיו על הנחיית בית המשפט העליון שלא לסטות מהמלצות שרות המבחן אלא אם כן יש נימוקים כבדי משקל לעשות כן (ע"פ 8717/16 פלוני נ' מדינת ישראל וכן ע"פ 9813/16 פלוני נ' מדינת ישראל) וכן הפנה לפסיקה חולקת של בית המשפט המחוזי בחיפה- עפ"ת 6126-09-17 מדינת ישראל נ' פלוני (להלן: "החלטת מחוזי חיפה").

• עיון בפסיקות בתי המשפט המחוזיים הנ"ל מלמד על שתי גישות. החלטת מחוזי נצרת ניתנה ביום 17.7.17. מדובר בהחלטה שניתנה בתשעה ערעורים שנדונו יחד. הרכב השופטים דן בסוגיית אי-הרשעתם של קטינים בעבירות תעבורה אשר נדונות בבית המשפט לנוער, ובייחוד בעבירות של נהיגה ללא רישיון נהיגה ונהיגה ללא פוליסת ביטוח תקפה.

דעת הרוב בהחלטת מחוזי נצרת (כב' השופטת אסתר הלמן, סגנית נשיא וכבוד השופט סאאב דבור) אימצה את דעת התביעה וקבעה כי: "**כאשר מצד אחד של המשוואה עומדים חומרת העבירה, הפוטנציאל ההרסני שלה ונפוצותה בקרב קטינים, ומן הצד השני ההשלכה של**

הרשעה על עתידו ושיקומו של הקטין הינה פחותה (שעה שמדובר בעבירות תעבורה), נוטה הכף להרשעתם של קטינים, המבצעים עבירות מסוג זה, על פני נקיטת דרכי טיפול. יחד עם זאת, כל מקרה צריך להבחן לגופו, לפי נסיבותיו, תוך התייחסות להשלכה שעלולה להיות להרשעה על עתידו של הקטין הנדון, הגם שבדרך כלל, הרשעה בעבירות תעבורה, איננה בעלת פוטנציאל לפגיעה בסיכויי שיקומו של קטין".

- החלטת מחוזי חיפה ניתנה ביום 26.10.17 ע"י כב' השופט יחיאל ליפשיץ. בהחלטתו דחה כב' השופט ליפשיץ את טענת התביעה, כאילו חומרת העבירות ושכיחותן בקרב קטינים מחייבת הרשעתם בדין. לגרסתו, אין ליחד את עבירות התעבורה מיתר העבירות ואין לקבוע בעניינן מדיניות ענישה שונה. הוא חזר על מושכלות יסוד לפיהן כאשר מדובר בקטינים, יש לתת משקל משמעותי להליך הטיפולי שעבר הקטין בשרות המבחן, ולכבד את המלצות השרות, אלא אם כן יש נימוקים כבדי משקל לסטות מהן. כאן המקום לציין, כי גישתו של כב' השופט ליפשיץ משתלבת עם דעת המיעוט בהחלטת מחוזי נצרת (כב' השופטת אילונה אריאלי) אשר גרסה כי: **"מקום בו מדובר בקטין שזו היא הפעם הראשונה בה הוא עובר עבירה כזו ונמצא כי הוא לקח אחריות על מעשיו ונרתם להליך הטיפולי תוך כדי ההליך המשפטי, באופן כן ורציני, תהא הצדקה להימנע מהרשעתו חרף חומרת העבירה ושכיחותה"**.

- עליי לציין, כי לפני שהתפרסמה החלטת מחוזי נצרת נהגתי באופן הדומה יותר לגישתו של כב' השופט ליפשיץ. לאחר פרסומה של החלטת מחוזי נצרת, ובשים לב לכך שמדובר בפסיקה מנחה, פעלתי על פיה במספר גזרי דין. כיום, השתנו שוב פני הדברים, לאחר החלטת מחוזי חיפה: אין עוד בנמצא הנחייה חד-משמעית של ערכאת בתי המשפט המחוזיים, אלא שתי גישות שונות של בתי המשפט באותה דרגה. כל עוד אין הכרעה בין עמדות אלה, רואה אני לנכון לשוב ולדבוק בגישה שאפיינה את גזרי הדין שנתתי בעבירות אלו לפני החלטת מחוזי נצרת.

- במאמר מוסגר אציין, כי טוב יעשו גורמי התביעה או הסנגוריה אם יביאו את העמדות הסותרות של בתי המשפט המחוזיים להכרעת בית המשפט העליון.

- כפי שצינתי בעבר, לא בכדי הוחלט כי קטינים אשר עברו עבירות תעבורה מסוימות יישפטו בבית המשפט לנוער, על כל המשמעויות הכרוכות בכך. כמו קטינים שעוברים עבירות פליליות אחרות, גם קטינים שעברו עבירות של נהיגה ללא רישיון מופנים לשרות המבחן עוד בטרם הוגש כתב אישום כנגדם. במידה שהם מודים - נרשמת הכרעת דין ללא הרשעה, ובית המשפט מחויב לקבל תסקיר בטרם יחליט האם להרשיעם ולגזור את עונשם או לנקוט בדרכי טיפול ללא הרשעה. הפרקטיקה הנוהגת היא, כי הקטינים עוברים בשרות המבחן הליך טיפולי-תעבורתי אשר במרבית המקרים כולל גם השתתפות בקבוצת "אור ירוק" ומפגשים פרטניים עם קצין מבחן. מדובר בתהליך לא קצר, אשר אורך מספר חודשים והוא שונה בתכלית מההליך בבית המשפט לתעבורה.

• השוני בין ההליכים מבוסס על ההבדל המשמעותי בין עניינם של קטינים לעניינם של בגירים. ידוע כי פעמים רבות תודעתם של קטינים אינה מפותחת די הצורך, ועל כן אינם מיטיבים להבין את תוצאות מעשיהם ואת השלכותיהם. וכך נאמר בעניין זה בפסיקה: **"למעשה, כאשר מדובר בנאשמים שהם קטינים, פעמים רבות אין הכרתם ותודעתם מפותחות ובשלות די הצורך. בנערותו, אין האדם מבחין בהכרח בין טוב לרע על פי אותן אמות מידה המשמשות בני אדם בגירים. גם כאשר עבר הקטין את גיל האחריות פלילית, הרי שגילו הצעיר עשוי להצביע על חוסר בשלות אישית וחוסר יכולת להבין לעומקם של דברים את משמעות המעשה הפלילי ותוצאותיו. חוסר בשלות מהווה שיקול לקולא בענישתם של קטינים.."** (ע"פ 49/09 מדינת ישראל נ' פלוני, 8.3.09).

• ההבנה ביחס לבשלותם של קטינים מהווה בסיס להליכי הטיפול הנעשים בעניינם. המטרה היא כי הליכים אלו יסייעו להפנמת תובנות ראויות אצל הקטינים, מה שימנע ביצוע מעשי עבירה בהמשך. בהתאם לכך, ניתן לתהליך הטיפול ולסיכויי שיקומו של קטין משקל משמעותי מאד בעת גזירת הדין. (וראה בעניין זה ע"פ 9813/16 פלוני נ' מדינת ישראל, ניתן ביום 15.6.17. וכן ע"פ 8717/16 פלוני נ' מדינת ישראל, ניתן ביום 25.6.17).

• בשים לב לכל האמור לעיל, אני סבורה כי כפי שנהוג בעניינם של קטינים הנשפטים על עבירות שונות, גם בעבירות התעבורה בהן עסקינן יש לבחון כל מקרה לפי נסיבותיו, לערוך איזון בין נסיבות ביצוע העבירה וחומרתה אל מול ההליך הטיפולי שעבר הקטין וסיכויי שיקומו, ולגזור דינו של כל קטין ללא קביעת כלל מנחה המחייב הרשעה בעבירות תעבורה. בפסקי דין רבים ציינתי כי, לטעמי, ההרתעה המשמעותית ביותר בעניינם של קטינים אשר עברו עבירות תעבורה מושגת על ידי הטלת פסילת רישיון נהיגה בפועל. נהיגה ברכב מנועי היא משאת נפש ידועה של בני הנוער, ומסיבה זו לא מעטים אף מתפתים לנהוג ללא רישיון. הם גם משקיעים מאמצעי שכנוע רבים בניסיון להימנע מעונש פסילת הרישיון, ומדברים בגלוי על כך שעונש זה קשה עליהם במיוחד. שלילתה של הטבה זו מהווה מחיר משמעותי עבורם. לכן, אני סבורה כי במקרים המתאימים ניתן לתת ביטוי משמעותי וראוי לאלמנט ההרתעה גם ללא הרשעה פלילית, אלא על ידי נקיטת דרכי טיפול ללא הרשעה, אשר יכללו פסילה בפועל ועל תנאי לצד אלמנטים נוספים.

• יש להדגיש כי אף שופטי הרוב בהחלטת מחוזי נצרת סברו כי אין מקום לנקיטה בעמדה גורפת בנוגע לסוגיית הרשעת קטינים בעבירות תעבורה, וכלשונו של כב' השופט סאאב דבור: **"לעולם, ענישה היא אינדיבידואלית וכל מקרה ייבחן בהתאם לנסיבותיו הן של העושה והן של המעשה, במיוחד כאשר עסקינן בקטינים"**.

• בהתאם לכך בחנתי את ענינו של הנער שבפני: זהו משפטו הראשון, אין לו הרשעות קודמות ועל פי חוות דעת שרות המבחן, העבריינות אינה מאפיינת את חייו. פלוני סיים 12 שנות לימוד בשנה החולפת, הוא היה תלמיד ממושמע ואדיב ותפקודו בבית הספר היה תקין לחלוטין. כיום הוא עובד ומתואר על ידי מעסיקו כעובד אחראי, רציני וממושמע. פלוני שיתף פעולה עם שרות המבחן באופן מלא, הוא השתתף בקבוצת "נהיגה במבחן" והיה פעיל ומעורב במפגשי הדבר הוביל להפנמה מלאה של טעותו וכן הבנה של חומרת העבירה. הנער הביע חרטה וצער בפניי ובפני קצין המבחן, ואף התחייב שלא לחזור על טעותו בעתיד. בנסיבות אלו, נראה כי הסיכון לביצוע עבירות דומות הוא נמוך, ועל כן ניתן לומר כי סיכויי שיקומו של הנער טובים מאד.

• נתון משמעותי נוסף טמון בנסיבות האירוע ובחלקו של אביו של הנער בפרשה. הנער הסביר לקצין המבחן כי אביו קנה לו את הטרקטורון שבועיים קודם לכן. הוא התלהב, לא עמד בפיתוי ונהג בטרקטורון. האב אישר כי קנה את הטרקטורון למרות שידע שבנו לא למד לנהוג על רכב. משול הדבר להעמדת מכשול בפני עיוור, שכן אהבתו של הנער לכלי רכב מנועיים הייתה ידועה לכל מכריו. מהתסקיר עולה, כי האב הבין כי טעה ואף הוא למד לקח מהאירוע. לטעמי יש לתת משקל לחלקו של האב באירוע ואפנה לע"פ 4518/91, 4546/91 מדינת ישראל נ' פלוניס (פד"י מו(1) 634), שם קבע כב' השופט ברק כי העובדה שאביו של קטין ישב לידו כשהוא נוהג מקטינה את החומרה שבנהיגה האסורה, ומצדיקה הימנעות מהרשעת אותו קטין. אמנם אין מדובר באותן נסיבות, אך בהחלט ניתן לומר כי אביו של הנער הפך את חלום הנהיגה של בנו לנגיש, ובכך כמעט "הראה לו את הדרך" לביצוע העבירה.

• עוד יש לקחת בחשבון את העובדה, כי למרבה המזל לא אירע דבר לאיש ולא נגרם כל נזק כתוצאה מהנהיגה האסורה. הסניגור טען, כי הנהיגה הייתה קצרה ופלוני נתפס על ידי שוטרים והובל לתחנה בניידת. דברים אלו לא נסתרו על ידי התובעת.

• ראוי להזכיר פסיקה עדכנית של בית המשפט העליון לפיה: "בכל הנוגע לקטינים שכל חייהם לפנייהם, הנכונות להימנע מהרשעה רבה יותר, והכל בשים לב לנסיבות האישיות הרלוונטיות ובהן: גילו של הקטין-הנאשם, סיכויי שיקומו ועברו הפלילי, וכן בשים לב למהות העבירה ולנסיבות ביצועה" (ע"פ 9813/16 פלוני נ' מדינת ישראל, ניתן ביום 15.6.17 - בו הוחלט לבטל הרשעה של קטין בעבירות שוד בחבורה וקשירת קשר לביצוע פשע, ותחת זאת הוטלו דרכי טיפול ללא הרשעה)

• סוף דבר: לצד החומרא במקרה זה עומדים חומרת העבירה, פוטנציאל הנזק הגלום בה, שכיחותה בקרב בני נוער בכלל ובאזור מגוריו של הקטין בפרט, והצורך בהרתעה עקב כך. לצד הקולא שקלתי כי מדובר בהעמדתו הראשונה של לדין, את נסיבות העבירה שפורטו לעיל, העובדה כי עבר טיפול תעבורתי ממוקד וסיכויי שיקומו הם טובים מאד.

לאחר ששקלתי את כל אלה הגעתי לכלל מסקנה כי האיזון הראוי בעניינו של הקטין יהא בהטלת דרכי טיפול משמעותיות ללא הרשעה. יודגש כי דרכי הטיפול שאטיל יכללו אלמנטים מרתיעים ומוחשיים אשר יתנו מענה לצורך הממשי בהרתעת הקטין ובני נוער אחרים מנהיגה ברכב ללא רישיון נהיגה.

לפיכך אני מחליטה לנקוט כלפי פלוני בדרכי טיפול, לפי סעיף 26 לחוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול) תשל"א-1971 (להלן: חוק הנוער) – ומצווה כדלקמן:

1. הנאשם יחתום על התחייבות בסך 4000 ₪ להימנע במשך שנתיים מהיום מביצוע עבירות של נהיגה ללא רישיון נהיגה ונהיגה בזמן פסילה.

2. אביו של הנאשם יחתום על התחייבות בסך 4000 ₪ כי הנאשם יימנע במשך שנתיים מהיום מביצוע עבירות של נהיגה ללא רישיון נהיגה ונהיגה בזמן פסילה, וזאת על פי ס' 26(3) לחוק הנוער.

3. הנאשם יבצע שירות למען הציבור במשך 70 שעות לפחות.

אישור על ביצוע השל"צ יוגש לבית המשפט עד ליום 1.3.18.

4. על פי סעיף קטן (6) אני אוסרת על הנאשם לקבל, או להחזיק רישיון נהיגה לתקופה של 5 חודשים מהיום.

5. על פי סעיף קטן (6) אני אוסרת על הנאשם לקבל, או להחזיק רישיון נהיגה לתקופה של 6 חודשים וזאת על תנאי למשך 3 שנים, אם יעבור שוב עבירה בגינה נמצא אשם ו/או עבירה של נהיגה בזמן פסילה.

הובהר לנער כי בית המשפט רשאי להחליף את דרך הטיפול כל עוד לא בוצע הצו במלואו וכן את זכותו לערער תוך 45 יום מהיום.

ניתן היום, ב' כסלו תשע"ח, 20 נובמבר 2017, בנוכחות הצדדים.

שרון פ. הלוי

שופטת

